

GLOBAL FARMING

Uganda - et land på vej frem

Udviklingen går tilsyneladende kun langsomt fremad, men er synlig for dem, der har kendt landet i en år-række. Den årlige vækst er positiv og potentialet for at skabe bedre leveforhold for den brede befolkning blandt andet ved udvikling af landbruget er stort i det østafrikanske land ved ækvator.

UGANDA

AF NIELS DAMSGAARD
HANSEN

Hvordan kan man tænke langsigtet, hvis man kun tjener 10-12 kroner om dagen som voksen forsørger for en familie med gennemsnitlig fire til seks mindreårige, hjemmeboende børn?

Børn som også skal i skole og er nødt til at have en obligatorisk skoleuniform og bøger til en værdi af cirka 300 kroner pr. elev pr. år - udover, at der skal mad på bordet og tøj på kroppen.

Det korte svar er, at de ikke kan tænke langsigtet, men må sørge for at klare sig fra dag til dag.

Det gør de også fornuftigt, fordi størstedelen af Ugandas knapt 40 millioner indbyggere lever af landbruget og et lille stykke ofte frugtbar jord. Familiernes dyrker selv de væsentligste fødevarer som kassava (rodfrugt), hirse og majs og egne grønsager foruden salgsafgrøder som kaffe, soja og sesam. De har måske

nogle geder og får, nogle høns og endda en ko - og får på den måde mad på bordet flere gange dagligt.

Med salg af de forskellige afgrøder klarer de sig - ofte med nød og næppe - til dagen og vejen.

Mangel på risikovillig kapital

Det generelle spørgsmål er, hvordan alle disse mange fattige familier på landet kommer videre fra deres beskedne udgangspunkt?

For landet mangler i den grad risikovillig kapital, og lånemulighederne for almindelige mennesker i beskedne kår er stort set ikke eksisterende. Samtidig er arbejdsløsheden i resten af samfundet skyhøj, og et job uden for landbrugssektoren er ofte kun en drøm.

Blandt de barske kendsgerninger er også, at de ugandiske universiteter årligt sender omkring 400.000 kandidater ud i samfundet, hvis største arbejdsgiver er den offentlige sektor. Kun et fåtal af de mange universitetsuddannede får et arbejde, fordi man enten skal kende nogen eller betale sig til et job i den offentlige sektor.

Det er situationen for den brede del

■ Et typisk marked for grønsager ser sådan ud. Det er her, småbønderne kan afsætte deres grønsager med mere.
Fotos: Niels Damsgaard Hansen

af landbefolkningen i Uganda, siger Danmarks ambassadør i landet siden 2015, Mogens Pedersen.

Nemt at dyrke egen mad

Jorden i Uganda er frugtbar, der falder passende med nedbør det meste af året, og det er ikke alt for varmt.

Uganda ligger nemlig i 1.100-1.400 meters højde over havet, hvilket piller toppen af temperaturerne. Således er

den gennemsnitlige temperatur i niveauet 20-25 grader året rundt - med højeste temperatur lige omkring 30 grader og laveste omkring 16 grader.

Her er heller ikke vinter og sommer, som vi kender det. Men to tørtider og to regntider - der falder mindst nedbør fra marts til maj og igen fra september til oktober. Den årlige nedbør er fra 900 til 1.500 mm afhængig af hvor, man er i landet, som er

cirka fem gange større end Danmark. - Langt de fleste bønder i Uganda har en stor viden om landbruget.

- Men de mangler kendskab til forbedrede dyrkningsteknikker, der kan øge deres produktivitet betragteligt, påpeger Mogens Pedersen.

Han nævner desuden, at uganderne er arbejdsomme, men landbruget er ikke det, der interesserer de fleste unge. Heller ikke selvom der er stor arbejdsløshed i byerne, hvilket ofte betegnes som en bombe under samfundet.

- De unge vil ind til byerne, hvor

Afgrøderne i Uganda

Med meget gunstige vejrforhold er det muligt at dyrke en lang række afgrøder, og det er ofte muligt at høste flere afgrøder pr. år.

■ Det samlede landbrugsareal var i 2015 (FAO-stat) 14,4 mio ha (Danmark 2,6 mio. ha). Heraf er det muligt at have skiftende afgrøder på 6,9 mio. ha, der er vedvarende afgrøder på 2,2 mio. ha og permanent græs/græslignende afgrøder på 5,3 mio. ha.

■ Der bliver høstet korn/majs/durum mfl. kornlignende afgrøder på ca. 1,8 mio. ha, og udbyttet var i gennemsnit 19 hkg pr. ha. Der bliver brugt meget lidt handelsgødning - og husdyrgødningen udnyttes kun i ringe grad.

■ Følgende afgrøder beslaglægger over 100.000 hektar:

• Bananer	• Sorghum
• Bønner	• Ris
• Kassava	• Soja
• Kaffe	• Solsikker
• Jordnødder	• Søde kartofler
• Majs	• Diverse grønsager
• Hirse	

Udover disse dyrkes sukkerrør, te, tobak, bomuld, kartofler, kakao, løg, diverse bønner, tomater, vanilje med flere

■ Et stort kvægmarked, hvor der bliver solgt alle typer kvæg.

■ Kvæget bliver kørt frem til markedet i lastbiler som disse, eller ejerne driver dem dertil.

GLOBAL FARMING

Kontakt: Jørgen P. Jensen
jpjensen@effektivtlandbrug.dk
21 15 91 21

■ Den danske gruppe, som var på studietur med Effektivt Landbrug i Uganda sammen med den danske ambassadør Mogens Pedersen. Fra venstre er det Gustav Schroll, Mogens Dalsgaard, Mogens Pedersen, Marianne Bredsdorff-Larsen, guide Stephen Wanambwa, Niels Lund Nielsen og Vibeke Rask Grøn, som havde arrangeret turen.

de håber på at finde noget at lave, fortæller han.

Kaffe er et godt eksempel

Mogens Pedersen nævner kaffe som en afgrøde, der er interessant, fordi den rummer et stort potentiale for udvikling.

Med et areal på cirka 385.000 hektar i 2016 er Uganda Afrikas største producent af kaffe, og den kan også skabe endnu mere beskæftigelse. Hvis altså forarbejdningen bliver flyttet hjem til Uganda fra Tyskland, som er den største aftager af de rå kaffebønner i dag og den største eksportør af forarbejdet kaffe.

- I vores danske udviklingsarbejde i Uganda sigter vi på at fremme produktiviteten ved at få landmændene til at plante højtydende sorter, der giver flere gange større udbytte, fortæller han.

Samtidig støtter dansk hjælp også, at en større andel af kaffen forarbejdes i Uganda. Altså afskalning, rist-

ning og pakning af kaffen, før den eksporteres til lande, hvor der drikkes kaffe. For det er ikke meget kaffe, uganderne selv drikker.

- Udfordringen er at få landmændene til at satse, og det er vores fokus at hjælpe dem på vej, siger Mogens Pedersen.

Han forklarer, at kaffedyrkning ikke er nem at rationalisere, fordi bøtterne skal håndplukkes.

- Derfor kan der ikke umiddelbart opnås stordriftsfordele, hvilket på sin vis er positivt, for det giver landmænd med en lille produktion mulighed for at være med under de samme rammebetingelser, påpeger han.

En af måderne at få gang i forarbejdningen hjemme i Uganda kan også være at bruge andelstanken.

Svært at udvikle andelsselskaber

For nogle årtier siden gik en del af den danske udviklingshjælp til blandt andet Uganda i høj grad ud på

at overføre den danske andelstanke til de lokale landmænd.

Så landmændene selv fik kontrol med indkøb (gødning, såsæd, sprøjtemidler, foder til husdyrene), afsætning af egne produkter, forarbejdning af disse og efterfølgende salg af dem. Altså helt, som vi kender det med andelsfoderstof, andelsslagteri og andelsmejeri.

- Man kan ikke bare overføre vores måde til deres virkelighed og tro, at det slår an. For det lykkedes ikke på sigt, konstaterer Mogens Pedersen.

Senere blev de lokale andelsselskaber nemlig en del af det politiske spil i Uganda. Det ødelagde tilliden til andelsselskaberne, så de forsvandt igen.

Udfordringen var især tillid - tillid til bestyrelsen, tillid til andelsdemokratiet og tillid til prissætningen. Desuden var regnskaberne ofte mangelfulde.

I dag er der dog stadig kooperativer inden for kaffeproduktionen, som hjælper sine medlemmer med dyrkning, forarbejdning og afsætning.

- Men landmændene i Uganda får kun 10 kroner for et kilo kaffe, mens vi må betale over 40 kroner for et pund kaffe i supermarkedet i Danmark.

- Så der er meget at gøre endnu for at skabe en bedre indtjening i landbruget, konstaterer Mogens Pedersen.

Det gælder både i selve produktionen og ved forarbejdningen af produkterne. Det er den vigtigste målsætning med en stor del af den danske udviklingsbistand til Uganda.

Har ikke råd til kunstgødning

Selvom landbruget spiller en central rolle for Ugandas såvel beskæftigelse som økonomi, er der ikke mange penge til overs til produktionsfrem-

Fakta om Uganda

- Uganda er en del af Østafrika, som traditionelt består af to regioner, der geografisk og historisk i mange henseender hænger sammen:
 - det traditionelle Britisk Østafrika, som består af Kenya, Tanzania og Uganda
 - Afrikas Horn, som består af Somalia, Djibouti, Eritrea og Etiopien
- Landets areal er 236.040 km² (godt fem gange Danmark) centralt i Østafrika på et bjergplateau med de højeste bjergtoppe på det afrikanske kontinent. Mellem dem ligger det højplateau i godt 1.100 meters højde, som udgør Uganda. De højeste bjergtoppe når op til 5.000 meter.
- Mod syd har landet en pæn del af Lake Victoria, som har et totalt areal på 68.800 km² (1½ gange Danmark).
- Uganda har cirka 40 millioner indbyggere, hvoraf godt 80 procent lever i landområderne, og cirka 72 procent af befolkningen lever af landbrug, som kun udgør cirka 20 procent af bruttonationalproduktet (BNP). Den gennemsnitlige alder er 15 år (Danmark 42 år), hvilket viser, at befolkningstilvæksten ved børnefødsler har været betydeligt større end hos os. Den er svær at begrænse, fordi seksualundervisning i skolerne er uønsket af kulturelle og religiøse årsager.
- BNP pr. indbygger er cirka 650 USD (cirka 4.200 kroner pr. år svarende til cirka 12 kroner om dagen). For 10 år siden var BNP endnu lavere med kun 565 USD i BNP. Så der er fremgang - og har man været i Uganda år tilbage, vil man opleve, at der er sket en pæn fremgang de senere år.

mende tiltag som for eksempel til køb af kunstgødning og sprøjtemidler, der rigtigt håndteret kan øge udbytterne.

Et typisk landbrug er på omkring en hektar. Det skal forsyne den ofte meget store familie med majs, grønsager og lidt kød fra nogle husdyr, der også skal have foder. Så selv sagt er kødforbruget i husholdningerne for det meste meget lavt.

Når der ikke er meget at sælge, og der skal købes tøj med mere, bliver der ikke råd til også at købe kunstgødning.

Fakta er, at størstedelen af familierne på de små landbrug lever under den officielle, ugandiske fattigdomsgrense.

Skoleuddannelsen er gratis, men halter fagligt bagefter, idet lærerne i de offentlige skoler ofte er uengagerede, fordi de er meget lavtlønnede - kun ca. 30 kroner om dagen. Meget af tiden er lærerne derfor andre steder end i klasselokalerne i forsøg på at øge deres indkomst.

Der er altså nok at tage fat på i Uganda frem mod bedre leveforhold for den brede befolkning.

- Kaffebønnerne sidder på buske, og da de ikke modner ensartet, skal de håndplukkes. Herefter afskalles de, tørres og ristes, inden de formales. Det er et stort arbejde, når det hele skal gøres ved håndarbejde. Plukningen kan ikke ske med maskine, men alle de øvrige processer kan industrialiseres.

